राजवाडे संशोधन मंदिर धुळें ग्रंथांक

॥श्रीसच्चिदानंदरूपेण॥ आधींचि क्षीरसागर। पूर्णपणें अति गंभीर। तोही देखें अ
मृतकर। जियेवेळीं ॥१॥ तो पूर्णिमेसि पूर्णकळा। देखोनियां शशी सगळा। मगाकेसी
ये किं हेळा। परि तें चाले ॥२॥ मर्यादा तरि नोलांडी। पूर्णत्वीहि न सांडी। परि स्वानंदाची
दिंडी। झळकत असे ॥३॥ तैसा तो ज्ञानसमुद्र। श्रीवत्सयोगींद्र। परि तो देखों निअ
र्जुनचंद्र। उल्हासला ॥४॥ तेथें स्वरूपचें पूर्ण परितें। आलें श्रीवत्सक्षीरसागरातें। तेणें
करूनि पार्थातें। बोधिलें कैसें ॥५॥ पूर्वीं अवतार होते अंगीकारिले। तैसें सकळ कार्य
संपादिलें। परि हें गीतागुह्य सांगीतलें। नाहीं कवणा ॥६॥ वेद नेले शंखासुरें। तें कर्में
लोपलीं अपारें। तेथें विघ्नें थोरें। व्याकुळ ब्रह्मा ॥७॥ हें गाऱ्हाणें देवापासीं। येतां चित्या
शंखासुरासी। विदारूनि मग ब्रह्मयासी। दिधले वेद ॥८॥ चतुरानन उपजला पोटीं॥
तयावरी प्रीति मोटी। तरी तयासि अखंड गोष्टी। चावळला नाहीं ॥९॥ पूर्वीं आपणयां
तें लपउनी। तप तप ऐसें बोलोनि। दिव्य दाहा सहस्त्र वर्षें करउनी। करविलें तप ॥१०॥

A joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(2)

॥गीताज्ञा०॥ तेंघोर तप कष्ट देखौनी ॥ मग- प्रत्यक्ष भेटि देउनि ॥ अवघे च्यारि श्लोक कानीं ॥ नि ॥अध्या०॥
॥१॥ रूपिलें भागवत ॥११॥ परि अक्षादशाअध्यायवरी ॥ या गुज गुह्याची थोरी ॥ कोणेंहं सीं ॥१७॥
श्रीहरी ॥ संवादले नाहीं ॥१२॥ अर्जुनेंसीं दर्शन ॥ कृपाकरूं स्पर्शन ॥ नित्य संभाषण ॥
प्रीतिभरें कीं ॥१३॥ आसना समीप आसन ॥ येके ताटीं भोजन ॥ येके गायीं शयन ॥
मंचकावरी ॥१४॥ जेथें रखुमादेवी नसरे ॥ ऐसाआवाळ वंच्च येथेंनुपकेरे ॥ तेथें येरें
अंतःपुरें ॥ काय होती ॥१५॥ येवढें प्रीतीचें लक्षण ॥ हे दोघे नव्हती भिन्न ॥ म्हणोनि नर
नारायण ॥ अभिन्नते ॥१६॥ कुर्मअवतारीं मंदराचळ ॥ पृथ्वीवरि धरूनि केवळ ॥
सुरां असुरांसि रत्नें निर्मळ ॥ चतुर्दश दिधलीं ॥१७॥ परि हा गुह्य ज्ञानठेवा ॥ नेंदीचि
दैत्यीं देवां ॥ जैसा दिधला पांडवां ॥ कुरुक्षेत्रीं ॥१८॥ वाराह होउनि हिरण्याक्षासी ॥
वधुनि काढिलें पृथ्वीसी ॥ परि हें गुह्य तयासी ॥ नेंदिचि केलें ॥१९॥ असो नरसिंह रू
॥१०१॥ पें प्रल्हाद ॥ रक्षिला तो भक्त सरिखद ॥ तैं परि तयासि गुह्य भेद ॥ नसांगेचि पैं ॥२०॥ ॥१॥

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

रामनरूपें बळीसी ॥ पाताळीं स्थापिलें तयासी ॥ मग राहोनि द्वारेंसीं ॥ बुझाविला ॥ २१ ॥
तो महावैष्णव भक्तराज ॥ म्हणोनि इतुलेंचि तयाचें केलें काज ॥ परि हें ब्रह्मज्ञान निज ॥
सांगेचिनां ॥ २२ ॥ फरशराम अवतारीं अचुक ॥ शिष्य केले भीष्मादिक ॥ परि अर्जुनास ॥
रिखी जवळिक ॥ नाहीं तेथें ॥ २३ ॥ राम अवतारीं पितयाची ॥ अज्ञा केली केकयेची ॥ परि
तयासि या गुह्यज्ञानाची ॥ न सांगेचि वार्ता ॥ २४ ॥ तें असो प्रस्तुत आतां ॥ याचि कृष्णावतारीं ॥
नाना शक्ती दिधलें तयांचिया अर्ती ॥ पुरतेंचि ॥ २५ ॥ परि हें अद्भुत ज्ञान ॥ हें विश्वरूपद
र्शन ॥ हें अर्जुनावांचूनि आन ॥ न पवतीचि ॥ २६ ॥ म्हणोनि अर्जुनाचिया देवांचा हेवा ॥
हा कवणें पां करावा ॥ जेणें स्वाधीन केला देवा ॥ देवांचिया ॥ २७ ॥ जन्मोजन्मींचें जोडिलें ॥
अर्जुनासि फळा आलें ॥ जयाकारणें सगुण जालें ॥ निर्गुण हें ॥ २८ ॥ किं देवेंचि दरपा[?] के
ली हे स्थिति नाहीं कळली ॥ आतां हे बोलतां बोली ॥ न दिसे काहीं ॥ २९ ॥ आतां असो हें दि
बोलणें ॥ पुनःपुना काय सांगणें ॥ आतां अर्जुनासि नारायणें ॥ बोलिलें तें ऐका ॥ ३० ॥

॥गीताज्ञा॰ ॥२॥ तवंश्रोतेम्हणतीज्ञानदेवा॥अर्जुनभाग्याचाबरवा॥हापावलाविज्ञानठेवा॥श्रीकृष्ण ॥अध्या॰ ॥७॥
मुखें॥३१॥जेंजेंश्रीकृष्णेंसांगीतलेंयासी॥तेंतेंतुंसांगआम्हांसी॥विलंबनकोकरूं
यासी॥बोलवेगीं॥३२॥हेश्रोतयांचीश्रद्धाआयिकोनि॥म्यांमाथाठेविलाचरणीं॥जी
आतांआयिकावेंकानीं॥विवेकाचा॥३३॥मगश्रीगुरुम्हणती॥आतांबोलावेंशीघ्रगती॥
हेंऐकतांविस्मयांश्रीनिवृत्ती॥वंदिलाभावें॥३४॥आतांयोगनिरूपणावरी॥अर्जुनेंसी
बोलिलेहरी॥हेंआयिकाजीनिर्द्धारें॥ज्ञानदेवम्हणे॥३५॥श्रीभगवानुवाच॥श्लोक॥
मय्यासक्तमनाःपार्थयोगंयुंजन्मदाश्रयः॥असंशयंसमग्रंमांयथाज्ञास्यसितच्छृ
णु॥१॥टिका॥अर्जुनामाझ्याठायीं॥मनआसक्तकरावेंपाहीं॥आणियोगयाजनातें
ही॥मासेप्राप्तीकारणें॥३६॥आतांहेसकळकुडंसपणीं॥तुंजाणसीअंतःकरणीं॥पुढती
एकगांडीवपाणी॥श्रीकृष्णम्हणे॥३७॥आयिकामगतोअनंत॥पार्थातेंअसेम्हणत॥
॥१०२॥ पैंगातुंयोगयुक्त॥जालासिआतां॥३८॥मजसमग्रातेंजाणसीऐसें॥आपुलेतळहातिं

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

चेंरलजैसें ॥ तुजज्ञानसांगैनतैसें ॥ विज्ञानेंसीं ॥ ३९ ॥ श्लोक ॥ ज्ञानंतेहंसविज्ञानमि
दंवक्ष्याम्यशेषतः ॥ यज्ज्ञात्वानेहभूयोन्यज्ज्ञातव्यमवशिष्यते ॥ २ ॥ टीका
आतांअर्जुनातुजज्ञान । विज्ञानसहवर्त्तमान ॥ जेंतुजमीसांगैन ॥ तेंऐकतुं ॥ ४० ॥ येथेंघि
ज्ञानकायकरावें ॥ ऐसेंघेसीजरिमनोभावें ॥ तरिआधींहेंचिजाणावें ॥ लागेपैंगा ॥ ४१ ॥
मगविज्ञानाचियेवेळे ॥ झांकतीजाणिवेचेडोळे ॥ जैसीतिरींनावनढळे ॥ टेंकलीते ॥ ४२ ॥
तैसीजाणीवजेथेंनरिघे ॥ विचारमाघारापाउलींनिघे ॥ तर्कआयणीनेघे ॥ आंगींजया
चा ॥ ४३ ॥ अर्जुनातयानावंविज्ञान ॥ येरप्रपंचिकज्ञान ॥ येथेंसत्वबुद्धिकार
ण ॥ येप्राप्तिलागि ॥ ४४ ॥ आतांअज्ञानआघवेंहारपे ॥ ज्ञानविशेषेंकरपे ॥ आणिविज्ञा
नतें स्वरूपें ॥ होऊनिठाके ॥ ४५ ॥ ऐसेंवर्मजेंगुह्य ॥ तेंकीजेलवाक्यारूढ ॥ जेणेंथोडेनि
पुरेकोड ॥ बहुतमनींचें ॥ ४६ ॥ जेथेंसांगतयाचेंबोलणें खुंटे ॥ आयिकतयाचेंव्यसन
तुटे ॥ हेंजाणेंसानेंमोटें ॥ उरोंनेदी ॥ ४७ ॥ श्लोक ॥ मनुष्याणांसहस्त्रेषुकश्चिद्य

॥गीताज्ञा० तति सिद्धये ॥ यततामपि सिद्धानां कश्चिन्मां वेत्ति तत्वतः ॥ ३ ॥ टिका ॥ ॥अध्या०
॥ ७ ॥ पैं गा मनुष्यांचियासहस्रशा ॥ मांजिं विपायिल यासि येथें धिंवसा ॥ तैसिया धिंवसाया ॥ ७ ॥
मांजिं सहसा ॥ विरळा जाणे ॥ ४८ ॥ जैसा भरलिया त्रिभुवना ॥ आंतां येकयेकचांगा अ
र्जुना ॥ निवडुनि कीजे सेना ॥ सहस्रवरी ॥ ४९ ॥ तयांहि मध्यें पाहीं ॥ जेवेळीं लोहो मासा
तेंसीं घाटी ॥ तेवेळीं विजयश्रियेचा पाटीं येकचि बैसे ॥ ५० ॥ तैसे आस्थेच्या महापुरीं ॥
रिघतांति कोटिवरी ॥ परि प्राप्तीचा पैलतिरीं ॥ विरळा निघे ॥ ५१ ॥ म्हणोनि हें गा सा
मान्य नव्हे ॥ हे सांगतां वडील गोठी ॥ आहे ॥ परि तेंहि बोलों येयील पाहे ॥ आतां प्रस्तुत
ऐकें ॥ ५२ ॥ श्लोक ॥ भूमिरापोनलो वायुः खं मनो बुद्धिरेव च ॥ अहंकार
इतीयं मे भिन्ना प्रकृतिरष्टधा ॥ ४ ॥ टिका ॥ श्रीराम जयराम जयज
॥१०३॥ यराम ॥ छ ॥ छ ॥ ॥ भूमि आप जाण ॥ तेज वायु गगन ॥ मन बुद्धि अहंकार हा न
या अष्टधा प्रकृती ॥ ५३ ॥ इये तें प्रकृति म्हणिजे ॥ परि अष्टधा भिन्न जाणिजे ॥ लोक

Joint project of Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

त्रय निफजे ॥ इयें स्तव ॥ ५४ ॥ हे अष्टधा भिन्न केसी ॥ ऐसी ध्वनि धरिसी जरि मानसीं ॥
तरि तें विष्या तां परियेसीं ॥ विवंचना ॥ ५५ ॥ तरी हे अवधारिं गा धनंजया ॥ हे महदादिक मा
झी माया ॥ जैसी प्रतिबिंबली छाया ॥ निजांगाची ॥ ५६ ॥ ॥ श्लोक ॥ अपरेयमितस्त्व
न्यां प्रकृतिं विद्धि मे परां ॥ जीवभूतां महाबाहो ययेदं धार्यते जगत् ॥ ५ ॥
आणि यां आठांची जे साम्यावस्था ॥ ते माझी परम प्रकृति पार्था ॥ तिये नाव सर्वथा ॥ जीव
भूता ॥ ५७ ॥ जे जडातें जिववी ॥ चेतनेतें चेववी ॥ मनाकरवी मानवी ॥ शोक मोह ॥ ५८ ॥
पैं बुद्धीचा अंगीं जाणणें ॥ तें जियेजवळिकेचें करणें ॥ जिणें अहंकाराचें बिंदाणें ॥
जग धरिजे ॥ ५९ ॥ सकळ सृष्टीचें कारण ॥ जें जें होय निर्माण ॥ तें यियेचें विलक्षण ॥
ऐसें जाणतु ॥ ६० ॥ श्लोक ॥ एतद्योनीनि भूतानि सर्वाणीत्युपधारय ॥ अ
हं कृत्स्नस्य जगतः प्रभवः प्रळयस्तथा ॥ ६ ॥ टिका ॥ श्रीगुरुराज ॥ छ ॥
ते सूक्ष्म प्रकृति कोडें ॥ जैं स्थूळाचिया आंगा घडे ॥ तैं भूतसृष्टीची पडे ॥ टांकसाळ ॥ ६१ ॥

चतुर्विध वसा ॥ उमटे तो लागे ख्याति पैसा ॥ राजमुद्रा ये किरीटि ऐसा ॥ परि नाणें भिन्न ॥ ६२ ॥ होतां
चौऱ्यासि लक्ष धरा ॥ ये रामिति निर्णि जे भांडारा ॥ भरे आदि शून्याचा गाभारा ॥ नाणें हो
ये ॥ ६३ ॥ ऐसें ये कैक पांचा सोतिक ॥ पडति बहु वस टांक ॥ मग ति ये संख्य ह्रुचें लेख ॥ प्र
कृति तिये धरी ॥ ६४ ॥ जें आंखोनि नाणें करी विस्तारी ॥ पाठीं तयाची आटणी करी ॥ माजि कर्मा
कर्म व्यवहारीं ॥ प्रवर्तेदावी ॥ ६५ ॥ हे रूपक परि असो ॥ सांगा म्हणसी उघड परियेसों ॥
तरि नामरूपाचा अतिसो ॥ प्रवृत्तीन कीजे ॥ ६६ ॥ आणि प्रकृति ततवें माझ्या वायें ॥ बिंब
येथें आन नाहीं ॥ म्हणोनि आदि मध्य निदानीं पाहीं ॥ सर्वां सि मी ॥ ६७ ॥ श्लोक ॥ मत्तः
परतरं नान्य त्किं चिदस्ति धनंजय ॥ मयि सर्वमिदं प्रोतं सूत्रे मणिगणा इव ॥ ७ ॥
हें रोहिणीचें जळ ॥ तयाचें पाहातां मुळ ॥ ते रस्मि न कती केवळ ॥ होय तेंवि बिंब ॥ ६८ ॥ त
या चि परी किरीटी ॥ हे प्रकृति आणि सृष्टी ॥ उद्धु उनि कीजे खोटी ॥ तो मी चि आहे ॥ ६९ ॥
॥१०४॥ ऐसें हें होय दिसे न दिसे ॥ हें मज चि माजि वडें असे ॥ आतां म्यां हें सकळ धरिलें जैसें ॥

(९)

स्तूत्रेंमणी ॥ ७० ॥ श्लोक ॥ रसोहमप्सु कौंतेय प्रभास्मि शशिसूर्ययोः ॥ प्रणवः सर्व
वेदेषु शब्दः खे पौरुषं नृषु ॥ ८ ॥ टिका ॥ अगा उदकीं हा न रस ॥ कां पवनीं जो स्पर्श ॥ आणि
शशिसूर्यप्रकाश ॥ तो मीं चि जाण ॥ ७१ ॥ तैसा चि स्वभावतिशुद्ध ॥ जो ध्वनी रूप नाद ॥ तो जाण गग
नीं मीं शब्द ॥ वेदीं प्रणव ॥ ७२ ॥ नरांचां ठायीं नरत्व ॥ जें अहं भाव्य सत्व ॥ तें पौरुषत्व मी तत्व ॥
ऐसें जाण ॥ ७३ ॥ श्लोक ॥ पुण्यो गंधः पृथिव्यां च तेजश्चास्मि विभावसौ ॥ जीवनं सर्वभूते
षु तपश्चास्मि तपस्विषु ॥ ९ ॥ टिका ॥ जो व्याप निर्भ्रम शुद्ध ॥ तो मीं पृथिवीचां ठायीं गंध ॥
औषधीचां ठायीं विविध ॥ भासरस जो ॥ ७४ ॥ अग्निचां ठायीं अहाच ॥ तेज नावीचें आहेक
वच ॥ तें परतें केलियां साच ॥ निज तेज तें मीं ॥ ७५ ॥ आणि नाना विधा योनी ॥ जन्मोनि भूतें त्रि
भुवनीं ॥ वर्ततअहाती जीवनें करूनी ॥ आपुलालां ॥ ७६ ॥ येके पवन चि पिती ॥ येके तृणें सेउनि
जिती ॥ येके अन्नाधारें अहाती ॥ जळें येकें ॥ ७७ ॥ ऐसें भूतस्वरी अनान ॥ जें प्रकृति वशें
दिसे भिन्न ॥ तें अवघे ठायीं अभिन्न ॥ जीवन मीं ॥ ७८ ॥ जेम हा तपस्वी हटी ॥ उर्ध्वें ग्रास्त्री

(10)

॥गीता०॥ लागिजे राहाटी॥ असता गा किरीटी॥ तें तप मीचि॥ ७९॥ श्लोक॥ बीजं मां सर्वभूता ॥अध्या०॥
॥९॥ नां विद्धि पार्थ सनातनं॥ बुद्धिर्बुद्धिमतामस्मि तेजस्तेजस्विनामहं॥ १०॥ टिका॥ ॥७॥
पैं आदिचेनि अवसरें॥ विरूढे गगनाचेनि अंकुरें॥ तें गिळी अक्षरें॥ प्रणवपीठिचीं॥ ८०॥
जवं विस्तार हा असे॥ तवं चि विश्वाकारें दिसे॥ मग महाप्रळय दशे॥ अविनाश जें॥ ८१॥
ऐसें अनादि जें सहज॥ तें मी गा विश्वबीज॥ हें करतळीं तुज॥ देयिजत असे॥ ८२॥ मग उघ
उकरूनि पांडुचा॥ हें आणिजेल सांख्याचिया गावां॥ तयाचा उपेगा बरवा॥ देखसील तुं
८३॥ बुद्धिमंतांमाजि देखणी बुद्धी॥ ते मी जाण गा विशुद्धी॥ तेजस्वियांचा गावीं नामरुढी॥
तेज जें तें मी॥ ८४॥ परि हे अप्रसंगीं आलापा॥ आतां असतु न बोलों संक्षेपा॥ जाणतपियां
...गीं तप॥ तें स्वरूप माझें॥ ८५॥ श्लोक॥ बलं बलवतां चाहं कामराग विवर्जितं॥
धर्मा विरुद्धो भूतेषु कामोस्मि भरतर्षभ॥ ११॥ टिका॥ बळवंतांचा ठायीं बळ॥ जें
॥१०५॥ धर्मप्रवृत्तिसि अढळ॥ तें मी जाण सबळ॥ पांडुकुमरा॥ ८६॥ भूतांचा ठायीं काम॥ तो

॥५॥

मीम्हणेब्रह्मानाम ॥ जेणेंअर्थजातधर्म ॥ थोरहोय ॥ ८७ ॥ येऱ्हवींविकाराचेनिपैसें ॥
करीइंद्रियांचिऐसें ॥ परिधर्मासीवेस्वासें ॥ जोउंजनेदी ॥ ८८ ॥ जोअप्रवृत्तिचाअव्हांटा ॥
सांडुनिनिषेधविधिचियावाटा ॥ तेविचिनेमाचादिवटा ॥ सवेंचालें ॥ ८९ ॥ कामुऐसियावो
जाप्रवर्ते ॥ म्हणोनिधर्मासीहोयपुरतें ॥ मगमोक्षतीर्थीचेंमागुतें ॥ तीरनराखे ॥ ९० ॥ जोश्रु
तिगौरवाचामांडवी ॥ कामसृष्टिचावेल्हाळवाढवी ॥ जंवकर्मफळेंसिंपाळवी ॥ अपवर्गीं
टेंके ॥ ९१ ॥ ऐसानियंताकंदर्प ॥ जोभूतांयांबीजरूप ॥ तोमीम्हणेबाप ॥ योगियांचा ॥
९२ ॥ हेंयेकैककितीसांघावें ॥ आतांवस्तुजातआघवें ॥ मजपासोनिजाणावें ॥
विरुढलेंअसे ॥ ९३ ॥ श्लोक ॥ येचैवसात्विकाभावाराजसास्तामसाश्चये ॥ मत्तएवे
तितान्विद्धिनत्वहंतेषुतेमयि ॥ १३ ॥ टिका ॥ जेसात्विकहाभाव ॥ कांराजसतामस
सर्व ॥ तेममरूपसंभव ॥ वोळखतूं ॥ ९४ ॥ हेजालेतरिमाझाठायीं ॥ परियांमाजिमीनाहीं ॥
जैसास्वप्निपासोनिपाहीं ॥ धरूनहोये ॥ ९५ ॥ नातरिरसाचीसुचोखट ॥ बीजकणिका ॥

काष्ठ१

॥ गीताज्ञा० ॥ ६ ॥ तरि अति घनवट ॥ तियेरत्तव होय काष्ठ ॥ अंकुर द्वारें ॥ ९६ ॥ तया पीनौंचा मायीं ॥ सांगा पां ॥ अध्या० ॥ ७ ॥
बीजपणा असे काहीं ॥ तैसा मी विकारीं नाहीं ॥ जरी विखुरेला असें ॥ ९७ ॥ पैं गगनीं उपजे
अभ्र काळ ॥ परि तेथें गगन नाहीं केवळ ॥ अथवा अभ्र काळीं होय सलिल ॥ तेथें अभ्र ना
हीं ॥ ९८ ॥ मगा तया उदकाचे निष्पावे ज्ञी ॥ प्रकटलें तेज ॥ उखळ उखीत दिसे ॥ तये विजु
माजि काय असे सलिलतें ॥ ९९ ॥ सांगे आग्नि सत्व धुम्र होय ॥ तिये धुमीं काय अग्नि
आहे ॥ तैसा विकारमीं नाहें ॥ जरी विकारला असें ॥ १०० ॥ कुलालें घट केला ॥ परि कु
लाळ घटीं नाहीं मिसळला ॥ तैसा मीं स्वतंत्र संचला ॥ वेगळा चि असें ॥ १ ॥ श्लोक ॥ त्रि
भिर्गुणमयै र्भावै रेभिः सर्वमिदं जगत् ॥ मोहितं नाभिजानाति मामेभ्यः परमव्य
यं ॥ १३ ॥ जेसा उदकीं जाली बाबुळी ॥ तें उदकातें जेवि झांकोळी ॥ कां वाया चि अभ्र काळीं ॥
आकाश लोपे ॥ २ ॥ हां गा स्वप्न हे लटिकें म्हणोंये ॥ परि निद्रावशें बाणलें होये ॥ तेंव्हा
॥ १०९ ॥ गोउ काय तेथें आहे ॥ जागतीचा ॥ ३ ॥ हें असा डोळयांचें ॥ डोळां चि पटळ रचे ॥ तेणें देख

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

चीयपणा डोळयांचें ॥ नगिळी जेवि काया ॥ ४ ॥ तैसी माझी चि हे बिंबली ॥ त्रिगुणात्मक
हे साउली ॥ हे मज चि आड वोडवली ॥ जवनिक जैसी ॥ ५ ॥ म्हणोनि मज जया साव होती ॥
तिये भूतें मातें चि नेणती ॥ जैसीं जळिचीं जळीं न विरती ॥ मुक्ताफळें ॥ ६ ॥ पृथ्वीचा घटकी
जे तो अग्निमुखीं सिजे ॥ तो ही कणमातीसि सहजें ॥ न मिळे कदा ॥ ७ ॥ तैसें भूतजात
सर्व ॥ हे माझे चि कीर अवयव ॥ परि मायायोगें जीव ॥ नेणती मातें ॥ ८ ॥ श्लोक ॥ दैवी ह्ये
षा गुणमयी मम माया दुरत्यया ॥ मामेव ये प्रपद्यंते मायामेतां तरंति ते ॥ १४ ॥
आतां महानदी हे माझी माया ॥ उतरोनिया धनंजया ॥ मीं हो यिजे हें आया ॥ आणि जे
गा ॥ ९ ॥ परि जीव ब्रह्म चळाचिया अधाडां ॥ पडीलयां संकल्पाचिया उभडा ॥ सर्वेंचि
महाभूतांचा बुडबुडा ॥ साना आला ॥ १० ॥ जे सृष्टी विस्ताराचेनि वोघें ॥ वाढत काळ
गणणेचेनि वेगें ॥ मग प्रवृत्ति निवृत्ति तुंगें ॥ तटें भरली ॥ ११ ॥ जे गुणघनाचेनि वृष्टी
भरें ॥ भरली मोहाचेनि महापुरें ॥ मग घेउनि जात सेनगरें ॥ यमनियमाचीं ॥ १२ ॥ आती

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(14)

॥गीता॥टी० उर्वट नदी माया ॥ इयेमध्यें जे धनंजया ॥ बुडोनियां गेलें वायां ॥ ते ऐकतु ॥ १३ ॥ जें दे ॥अध्या०
॥७॥ षात्त्वियाआवर्त्ती फिरत ॥ मत्सराच्चिया वळसां पडत ॥ मोहादिप्रमादीं तळपत ॥ म ॥७॥
हामीन ॥ १४ ॥ जेथें प्रपंचाचीं वळनें ॥ कर्माकर्माचीं वोसाणें ॥ वरि प्रेतें वती वायाणें ॥
सुखदुःखाचीं ॥ १५ ॥ रती चियाबेटा ॥ आदळती कामाचियालाटा ॥ ते थ जीवफेणा
संघाटा ॥ सैंघ दिसे ॥ १६ ॥ येक पंचाग्निचे निपुरें ॥ वाहवले धूम्रपानाचे निनिरें ॥
तयां सिंगिळिलें मद मगरें ॥ धावों नियां ॥ १७ ॥ अहंकाराचियाचुळकिया ॥ वरि
क्रोधाचिया उकळिया ॥ जेथें विषयउर्मी चियामोकळिया ॥ उळाळघेती ॥ १८ ॥
उदय अस्ताचे लोंढे ॥ पडती जन्ममरणरूपचे दूद ॥ जेथें पंचभौतिक बुडबुडे ॥ हो
न जात ॥ १९ ॥ संमोह भ्रम मासे ॥ गिळिती धैर्याचीं आमिसें ॥ तेथें देवंढे सवीतिव
असे ॥ अज्ञानाचे ॥ १२० ॥ भ्रांतिचेनि खडुळें ॥ रेंवले आशेचेनि गाळें ॥ आणि
॥१०७॥ ांसि रजोगुणाचेनि खव्हाळें ॥ स्वर्ग गाजे ॥ २१ ॥ तमाचें येकाधार सेंवाड ॥ येकां ॥७॥

सत्वाचें स्थिरपण आड ॥ किंबहुना हे दुवाड ॥ मायानदी ॥ १२२ ॥ पैं पुनरावृत्तिचे
उभडे ॥ सर्गवर्ति पुन्हा सत्यलोकिचे हुडे ॥ लोटें गडबडीती धोंडे ॥ ब्रह्मांडगोळ
काचे ॥ २३ ॥ तया पाणियाचे वाहातेपणें ॥ अझुणी न धरिती वोसाणें ॥ ऐसा मायापुर
कवणें ॥ तरिजे हा गा ॥ २४ ॥ येथें येक नवलावो ॥ जो जो कीजे तरणोपावो ॥ तो चि ता हो
य अपावो ॥ तें ऐका आतां ॥ २५ ॥ येक स्वयें बुद्धीचे बाहीं ॥ रिघाले तया यांचि बुद्धीचि
नाहीं ॥ येक जाणिवेचा डोहीं ॥ गिळिले गर्वमिनें ॥ २६ ॥ येकीं वेदत्रयी चिया सांगडी ॥
घेतलिया धोरा दौडी ॥ ते मदमीनाचिया तोंडीं ॥ सगळेचि गेले ॥ २७ ॥ येकीं वयसेचें
आडउर बांधलें ॥ मन्मथाचे कासे लागले ॥ ते विषय मगरीं सांडिले ॥ चघळुनियां ॥ २८ ॥
प्या ३ येक वृद्धाचिया तरंगा ॥ माजि मतिभ्रमाचा जरंगा ॥ तेणें कवळित जाति पैं गा ॥
चहूंकडे ॥ २९ ॥ येक शोकाचा खडकीं उपटत ॥ क्रोधाचिया आवर्तिं येक दाटत ॥
आपदाचा गिधीं चुंबित ॥ उधळा गेयें ॥ १३० ॥ मग दुःखाचें निबर बटें बांधिले ॥

पाविंमरणाचियारेवांदेंवले ॥ ऐसेकामाचियाकासेलागले ॥ तेगेलेवायां ॥ ३१ ॥
येकींयज्ञनक्रियेचींपेटीं ॥ येकींवांधलींदृढपोटीं ॥ तेस्वर्गसुखाचेकपाटीं ॥ सिरे
कोनिवेले ॥ ३२ ॥ येकींमोक्षाचियाआशा ॥ केलाकर्मबाहृचापसरवसा ॥ परितेप
डिलेवळसां ॥ विधिनिषेधाचा ॥ ३३ ॥ जेथेंवैराग्याचीनावनरिगे ॥ विवेकाचातो
गानलगे ॥ काहीवरितरोंयेयेगें ॥ परिविपायेंतरिजे ॥ ३४ ॥ ऐसेंजिवाचियेआंग
वणे ॥ येमायेनदीचेंउरें तेणें ॥ हेंकायसयासारिखें बोलणें ॥ म्हणावेंपां ॥ ३५ ॥
जरिकुपथ्येंजायव्याधी ॥ कवडुजनासिसाधुचीबुद्धी ॥ कोंभोगासांडीरिद्धी ॥
आलीसिद्धी ॥ ३६ ॥ जरिचोरांसिसभादाटे ॥ कींमीनागबहिताघोटे ॥ कींभेडराउ
ळाटे ॥ विवसीजेरि ॥ ३७ ॥ पाडसवाघुरकरांडी ॥ जरिमेरुमुंगीवोलांडी ॥ तरिमा
यानदीचीपैलथडी ॥ पावतीजीव ॥ ३८ ॥ म्हणोनिगापांडुसुता ॥ जैसीसकामा
॥१०८॥ नजिणवेवनिता ॥ तैसीमायामयहेसरिता ॥ नतरवेजिवां ॥ ३९ ॥ येथेंतेचिलीळा

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

तरले ॥ जे सर्वभावें मज भजले ॥ तयां अयिलचि तिरीं सरलें ॥ मायाजळ ॥ १४० ॥
जयां श्रीगुरु तारूं पुढें ॥ ते विवेकाचिये नावे गाढे ॥ बैसो नि अनुभवें पावले पुढें ॥ आ
त्मपार ॥ ४१ ॥ येकीं अहंभावाचें वोझें सांडुनि ॥ विकल्पाचिया थापा चुकउनी ॥ अ
नुरागाचिया ताऱु वीचंढोनी ॥ पावले पार ॥ ४२ ॥ ते ऐक्याचिया उतारा ॥ बोधाचा क
रूनि तारा ॥ मग निवृत्तिचिया पैलतीरा ॥ से पावले ॥ ४३ ॥ येक उपरतिचा वावीं खेळ
त ॥ सोहंभावाच्या थाकें चालत ॥ मग निघाले अनकळित ॥ निवृत्तितटीं ॥ ४४ ॥ येणें
उपायाचेनि मिषें मज भजले ॥ ते मायानदी तरले ॥ ऐसे भाग्यवंत मज पावले ॥
बहुवस नाहीं ॥ ४५ ॥ श्लोक ॥ न मां दुष्कृतिनो मूढाः प्रपद्यंते नराधमाः ॥ माय
यापहृतज्ञाना आसुरं भावमाश्रिताः ॥ १५ ॥ टिका ॥ अर्जुना बहुतां येकां अवां
तरू ॥ अहंकाराचा भरतसंचारु ॥ जाला म्हणौनि विसरू ॥ आत्मबोधाचा ॥ ४६ ॥
ते वेळीं बोधाचें वस्त्र नाठवे ॥ पुढील अधोगतीची लज्जा नेणोंवे ॥ आणि करिता

A joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(18)

॥ गीताज्ञा० ॥ ९ ॥ ॥ अध्या० ॥ ७ ॥

तिजें नकरावें ॥ जें वेदविरुद्ध ॥ ४७ ॥ पाहें शरीराचियागांवां ॥ आलाजयाउगि
पांडवा ॥ तोकार्यार्थीआघवा ॥ सांडिलाकेंसा ॥ ४८ ॥ इंद्रियग्रामिंचेराजबिदीं ॥ अ
हंममतेचाजल्पवादीं ॥ विकाराचीमांदी ॥ मेळविताति ॥ ४९ ॥ सुखदुःखाचाघायीं ॥
मारिलेतरीचिंतानाहीं ॥ हेंसांगावयाकारणकायी ॥ जेगिळिलेमाया ॥ ५० ॥ ऐसी
क्रियाजयाचीदेखसी ॥ असुरम्हणिपेंतयासी ॥ तोचिगुंतलाउपाधीसी ॥ ऐसें
जाण ॥ ५१ ॥ श्लोक ॥ चतुर्विधाभजंतेमांजनाःसुकृतिनोर्जुन ॥ आर्त्तोजि
ज्ञासुरर्थार्थीज्ञानीचभरतर्षभ ॥ १६ ॥ टीका ॥ आतांजेनाहींचुकले ॥ तेच
तुर्विधाभजले ॥ तेहीं आत्महितकेलें ॥ वाढतेंगा ॥ ५२ ॥ तोपहिलाआर्त्तुम्हणिजे ॥
दुसराजिज्ञासुबोलिजे ॥ तिसराअर्थार्थीजाणिजे ॥ ज्ञानियाचौथा ॥ ५३ ॥ आर्त्ते
तोआर्त्तिचेनिव्याजें ॥ जिज्ञासुतोजाणावयाचेनिकाजें ॥ भजे ॥ अर्थार्थीनेइच्छि
॥ १०९ ॥ जे ॥ अर्थसिद्धि ॥ ५४ ॥ मगचौथियाचागायीं ॥ हेंकाहीं ॥ चिकरणेंनाहीं ॥ म्हणऊन ॥ ९ ॥

भक्तयेकपाहीं ॥ ज्ञानियांगातो ॥ ५५ ॥ श्लोक ॥ तेषांज्ञानी नित्ययुक्तएकभ
क्ति विशिष्यंते ॥ प्रियोहिज्ञानिनोत्यर्थमहंसचममप्रियः ॥ १७ ॥ टिका ॥
तयाज्ञानाचेनिप्रकाशें ॥ फिटेभेदाभेदाचेंकडवसें ॥ मगमीचिजालासमरसें ॥
आणिभजतहिअसे ॥ ५६ ॥ परिआणिकांचियेदिठीनावेकें ॥ जैसास्फटिकआभा
सोउदकें ॥ तैसाज्ञानीहोयकौतुकें ॥ भजनशीळ ॥ १५७ ॥ जैसावाराकीगगनींविरे ॥
मगवारेपणवेगळेंनुरे ॥ तरिभक्तहेपैंजनसरे ॥ जरिऐक्याआला ॥ ५८ ॥ परिपव
नहालतांपाहिजे ॥ तरिगगनाहिवेगळादेखिजे ॥ येऱ्हवींगगनचितोसहजें ॥
असेचिपें ॥ ५९ ॥ तैसाशरीरेंहामकर्मे ॥ तोमजभजतुऐसागमे ॥ परिअंतरीप्रतीति
धर्में ॥ मीचिजाला ॥ १६० ॥ आणिज्ञानाचेनिउजडलेपणें ॥ मीआत्माऐसेंजाणा ॥
म्हणौनिमीहींतैसाचिम्हणे ॥ भक्ततोमीं ॥ ६१ ॥ हांगाजिवापैलिकडिलेखुणे ॥
जोपावोनिवर्त्तोंजाणे ॥ तोदेहाचियावेगळेपणें ॥ कायवेगळाआहे ॥ ६२ ॥ श्लोक ॥

॥गीताटी०॥ उदाराः सर्व एवैते ज्ञानी त्वात्मैव मे मतं । आस्थितः स हि युक्तात्मा मामेवानुत्त

॥१०॥ मां गतिं ॥ १८ ॥ टिका ॥ अगा आपुलिया हिताचे निलोभें । मज आवडे तो ही भक्त ॥अध्या०॥ ॥७॥

झोंबे परि मज चि करी वालभें । ऐसा ज्ञानियां येक ॥ ९३ ॥ पाहे पां दुभातिया ची आशा ॥

जग धेनूसि करिती फांसा । परि दोरें विण कैसा । वत्स चि बद्धी ॥ ९४ ॥ जे तनुमन

कां प्राणें । तें वत्स आणिक कांहीं नेणे । देखे तयातें म्हणे । हे माय चि माझी ॥ ९५ ॥ ते

येणें मानें अनन्यगती । म्हणौनि धेनू ही तैसी च प्रीती । ऐसी परस्परें होती । येक

चित्त ॥ ९६ ॥ आणिक येक अपूर्व आहे । लोक धेनूसि दुभितां वेळ पाहे । वत्सा वेळ

ते काय । जाणे चि ना ॥ ९७ ॥ तैसे जे अवसरें भजती । तयां प्रसन्न मी तें चि रीती ॥

ज्ञानियां अवसराची गती । कांहीं नेणे ॥ ९८ ॥ तो सर्वकाळ मज जला । मज वेगळा

नाहीं उरला । म्हणौनि तया आम्हां जाला । येक चि पाड ॥ ९९ ॥ हें असो दैवें म्हणि

॥११०॥ तलें जे तुज आम्हीं सांगितलें । हें ते भक्तपलें पढियंतें आम्हां ॥ १०० ॥ परिज्ञा

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे

राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)

दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८

Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com